



Parlamentul României
Senat
Întrebare

Adresată: Doamnei Simona BUCURA-OPRESCU
Ministrul Muncii și Solidarității Sociale

Din partea: Senator Adrian HATOS

Circumscripția electorală: Nr. 5, BIHOR

Grup parlamentar: PNL

Ședința Senatului din data de: 26 martie 2024

Obiectul întrebării: *Obstacole în calea realizării procesului de dezinstituționalizare a persoanelor adulte cu dizabilități, în România*

Stimată Doamnă Ministru,

Instituționalizarea persoanelor adulte cu dizabilități, precum și instituționalizarea prelungită, generează repercusiuni asupra personalității și comportamentelor acestora, cu atât mai mult cu cât, în cele mai multe cazuri, aceste persoane au beneficiat de îngrijire instituționalizată încă din timpul copilăriei. În pofida serviciilor de suport și stimulare oferite, în cadrul centrelor, de către personalul de specialitate, acestea reușesc într-o măsură limitată să contracareze efectele instituționalizării. Viața în cadrul instituționalizat determină frecvent o serie de frustrări, de traume reflectate ulterior la nivelul tuturor ariilor de dezvoltare ale persoanelor adulte cu dizabilități, fiindu-le afectată capacitatea de realizare a noilor achiziții, de manifestare adecvată a comportamentului, precum și aceea de relaționare adecvată în plan social.

În conformitate cu prevederile *Legii nr. 7/2023 privind susținerea procesului de dezinstituționalizare a persoanelor adulte cu dizabilități și aplicarea unor măsuri de accelerare a acestuia și de prevenire a instituționalizării, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative și, ulterior, ale Regulamentului de organizare și funcționare a Comitetului național pentru*

accelerarea procesului de dezinstituționalizare și de prevenire a instituționalizării, din 10.04.2023 – care este parte integrantă a Ordinului 360/2023, la art. 2 din acest Regulament se precizează că: ”a) dezinstituționalizarea este un proces politic și social care prevede trecerea de la îngrijirea instituțională la viața independentă. Dezinstituționalizarea efectivă are loc atunci când unei persoane plasate într-o instituție i se oferă posibilitatea de a deveni cetățean cu drepturi depline și de a prelua controlul asupra vieții sale (dacă este necesar, cu sprijin). Esențiale pentru procesul de dezinstituționalizare sunt furnizarea de locuințe la prețuri accesibile și accesibile în comunitate, accesul la servicii publice, asistența personală și sprijinul de la egal la egal. Dezinstituționalizarea înseamnă și prevenirea instituționalizării în viitor, asigurarea faptului că persoanele cu dizabilități pot crește împreună cu familiile lor și alături de vecini și prieteni din comunitate; b) procesul de dezinstituționalizare a persoanelor adulte cu dizabilități este un proces planificat prin care se asigură persoanelor adulte cu dizabilități servicii corespunzătoare nevoilor specifice, accesibile și de calitate în comunitate, pentru a facilita tranziția acestor persoane din instituții rezidențiale și incluziunea lor în comunitate. Procesul de dezinstituționalizare este corelat cu măsurile de prevenire a instituționalizării sau a reinstituționalizării realizate la nivel local”.

În Legea nr. 7/2023 privind susținerea procesului de dezinstituționalizare a persoanelor adulte cu dizabilități și aplicarea unor măsuri de accelerare a acestuia și de prevenire a instituționalizării, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative sunt stipulate metodologiile și legislația specifică care să ducă la derularea/îndeplinirea procesului de dezinstituționalizare, numărul acestora fiind de 25, dar dintre acestea doar 3 acte normative au fost publicate.

Astfel, prin Ordinul 235/2023 din 20 martie 2023 privind aprobarea Metodologiei de admitere a persoanelor adulte cu dizabilități în mediul rezidențial, prevăzută la art. 13 din Legea nr. 7/2023, se realizează admiteri în centrele rezidențiale pentru persoane adulte cu dizabilități, dar acest act normativ nu ține cont de:

- resursele/posibilitățile comunităților de a prelua beneficiarul după 24 luni;
- eventualitatea lipsei aparținătorilor persoanelor adulte cu dizabilități;
- eventualitatea lipsei fondurilor pentru plata asistențelor personali ai persoanelor cu handicap;
- inexistența serviciilor sociale pentru prevenirea instituționalizării.

Un alt minus al acestui act normativ îl reprezintă faptul că, pentru cei aflați în proces de dezinstituționalizare, comunitatea este obligată să preia beneficiarul și își asumă formal această obligație, însă persoana adultă cu handicap nu poate fi dezinstituționalizată dacă nu își exprimă acordul.

În ceea ce privește locuirea incluzivă, dacă un furnizor de servicii sociale deține o locuință socială, aceasta nu se poate transforma într-o locuință incluzivă, datorită condițiilor care trebuie îndeplinite pentru a fi locuință incluzivă și, de asemenea, măsurii în care sunt de pregătite persoanele din comunitate pentru a avea în vecinătate persoane adulte cu dizabilități.

Tot datorită necorelării legislației, pentru furnizorii privați care au dezvoltat servicii sociale pentru persoane adulte cu dizabilități în comunitate, acestea nu primesc subvenție conform *Legii 34/1998 privind acordarea unor subvenții asociațiilor și fundațiilor române cu personalitate juridică, care înființează și administrează unități de asistență socială*, prioritate la subvenții având centrele rezidențiale.

În urma controalelor efectuate de către instituțiile cu atribuții în acest sens, s-a indicat, de exemplu, ca un beneficiar dintr-un Centru de Abilitare și Reabilitare pentru Persoane Adulte cu Dizabilități să nu mai frecventeze serviciile sociale acordate într-un centru de zi, activitățile zilnice pentru integrare/reintegrare urmând să se efectueze în centrul de abilitare.

Conform Capitolului VII - Rezultatele așteptate, din *Strategia Națională din 19 decembrie 2022 privind prevenirea instituționalizării persoanelor adulte cu dizabilități și accelerarea procesului de dezinstituționalizare, pentru perioada 2022-2030*, "Accelerarea procesului de dezinstituționalizare și prevenirea instituționalizării persoanelor adulte cu dizabilități în vederea exercitării dreptului la viață independentă vizează schimbări pe diverse paliere, dintre care se evidențiază cu prioritate următoarele:

- a) elaborarea și adoptarea, modificarea sau completarea măsurilor adecvate legislative, administrative sau de altă natură;
- b) furnizarea de informații persoanelor cu dizabilități, familiilor și susținătorilor lor, despre tipuri de servicii necesare pentru viață independentă, drepturi și facilități, sesizarea încălcării de drepturi și altele;
- c) promovarea și încurajarea formării personalului care lucrează cu persoane cu dizabilități, valorizarea muncii acestuia;
- d) consultarea și implicarea persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă în dezvoltarea, implementarea și monitorizarea măsurilor legislative sau administrative ce le privesc;
- e) asigurarea pentru persoanele adulte cu dizabilități a unei vieți independente în comunitate, trăite în demnitate și în condiții de egalitate cu celelalte persoane, inclusiv prin creșterea autonomiei lor și a încrederii în sine, și fără nici un fel de discriminare pe criterii de dizabilitate;

- f) creșterea gradului de incluziune socială și de conștientizare a comunităților, în special a celor în care sunt integrate persoane cu dizabilități”.

În aceeași Strategie, la Capitolul XII - Implicațiile asupra cadrului juridic, se precizează că, pentru punerea în aplicare a măsurilor prevăzute în Strategia dezinstituționalizării vor fi adoptate noi acte normative. De exemplu, prin legea privind susținerea procesului de dezinstituționalizare a persoanelor adulte cu dizabilități și aplicarea unor măsuri de accelerare a acestuia și de prevenire a instituționalizării, respectiv prin hotărâri ale Guvernului vor fi aprobate: modalitatea de finanțare a beneficiului de tranziție, precum și condițiile de eligibilitate a beneficiarilor; modalitatea de finanțare și de plată a beneficiului pentru locuire, precum și condițiile de eligibilitate a beneficiarilor; costul standard pentru managementul de caz din cadrul sistemului de protecție a persoanelor adulte cu dizabilități, precum și înființarea Comitetului național pentru accelerarea dezinstituționalizării, a unui Grup consultativ independent al societății civile cu privire la dezinstituționalizare și integrare în comunitate și a comitetelor pentru accelerarea procesului de dezinstituționalizare, la nivelul fiecărui județ/sector al municipiului București, etc.

Totodată, prin ordin al președintelui Autorității, vor fi aprobate metodologii, instrumente și proceduri de lucru care vin în sprijinul actorilor implicați în prevenirea instituționalizării persoanelor adulte cu dizabilități și accelerarea procesului de dezinstituționalizare. Printre altele, aceste acte normative vor avea ca obiect de reglementare: înființarea, organizarea, funcționarea, finanțarea, monitorizarea și evaluarea de servicii sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități; admiterea persoanei cu dizabilități în mediul rezidențial; evaluarea periodică a nevoilor de servicii sociale la nivel local, inclusiv pentru identificarea nevoilor specifice ale persoanelor cu dizabilități; acordarea, organizarea și funcționarea, finanțarea și monitorizarea locuințelor din rețeaua de locuire incluzivă; înființarea și organizarea de ateliere protejate; acordarea stimulentei de inserție pe piața muncii; funcționarea sistemului de angajare asistată; monitorizarea procesului de dezinstituționalizare și de prevenire a instituționalizării persoanelor adulte cu dizabilități, etc.

Însă, pentru ca procesul de dezinstituționalizare să nu fie un demers sortit eșecului, o soluție posibilă ar fi transferul beneficiarilor din locuințe maxim protejate, în locuințe minim protejate unde să beneficieze de servicii sociale perioadă limitată de timp (12 luni), în vederea asigurării unei tranziții de la viața în sistemul rezidențial către o viață independentă.

Noțiunea de ”traie independent” este experimentată de beneficiari doar la nivel teoretic, deoarece ”sistemul” nu permite experimentarea acestora în mod practic (hrană asigurată în regim catering; ori, dacă s-ar oferi bonuri valorice, beneficiarii și-ar dezvolta abilitățile privind gestionarea resurselor, pregătirea și prepararea hranei, etc. - acestea sub îndrumare).

Pentru fiecare județ a fost stabilit un indicator – un număr de beneficiari care vor fi dezinstituționalizați. La nivelul județului Bihor, beneficiază de servicii sociale în centre rezidențiale 544 de persoane adulte cu dizabilități. La finalul anului 2030 trebuie să rămână 341 beneficiari, deci vor trebui supuși procesului dezinstituționalizării un număr de 203 beneficiari. De menționat este faptul că, în prezent, din cei 544 beneficiari, 300 sunt puși sub interdicție prin sentință judecătorească.

În consecință, în baza celor prezentate, vă adresez următoarele întrebări:

- 1. Când vor fi publicate toate actele de legislație secundară – metodologiile, conform prevederilor Legii nr. 7/2023 privind susținerea procesului de dezinstituționalizare a persoanelor adulte cu dizabilități și aplicarea unor măsuri de accelerare a acestuia și de prevenire a instituționalizării, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative?*
- 2. Cum au fost stabilite țintele privind numărul persoanelor adulte cu dizabilități care urmează să fie dezinstituționalizate, în condițiile în care o mare parte dintre beneficiarii din cadrul serviciilor sociale de la nivelul județului Bihor nu prezintă potențial de integrare/reintegrare socio-profesională sau potențial de integrare în comunitate?*
- 3. Când vor fi puse la dispoziție instrumentele de lucru pentru aplicarea managementului de caz, așa cum este prevăzut în Anexa 2 la Strategia Națională din 19 decembrie 2022 privind prevenirea instituționalizării persoanelor adulte cu dizabilități și accelerarea procesului de dezinstituționalizare, pentru perioada 2022-2030 - Ghid pentru accelerarea procesului de dezinstituționalizare?*

Vă mulțumesc!

Solicít răspuns scris.

Cu stimă,

Adrian HATOS

Senator PNL

Circumscripția electorală nr.75 - BIHOR